

THE AGE OF THE PREGNANCY UNTIL AN ABORTION CAN BE LEGALLY PERFORMED. DEBATE. CONSEQUENCES

Ancuța Elena Franț, Assistant, PhD, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: The legal induction of abortion requires, among other conditions, the fulfillment of the condition regarding the age of the pregnancy. Thus, abortion can be legally performed only if the pregnancy age does not exceed fourteen weeks. This condition is often difficult to verify, due to the fact that it is hard to determine the precise moment when the pregnancy begins. The debate concerning the initial moment of pregnancy is also important in establishing the legal status of the procedures that prevent the embryo to attach to the uterus; depending on which view we accept, such procedures may or may not be considered an infringement of the penal law. In our opinion, in order to find out the age of the pregnancy, the penal law should use the same methods as those used in obstetrics and gynecology. For a more accurate image on the juridical significance of the actions directed to the fetus, it is also important to determine when the pregnancy ends. Identifying this moment has consequences regarding the delimitation of the crime of Interruption of pregnancy (article 201 of the New Criminal Code – Law no. 286 of 2009) from other crimes, such as Injuring the fetus or Homicide (articles 202 and 188 of the New Criminal Code – Law no. 286 of 2009). For the identification of the final moment of pregnancy several hypotheses have been advanced. One of them considers that the pregnancy ends as soon as the baby is given birth. In another opinion, pregnancy ends when the birth process begins; some authors believe that the occurrence of birth pains marks the start of the birth process. From another point of view, it is considered that pregnancy ends when the fetus becomes viable, that is when the fetus is able to survive outside the mother's womb (albeit medical techniques are used), even if this moment is usually placed in time a few weeks before the onset of birth. We agree with the latter view, because we believe it is the best expression of the idea that the fetus is worth valuing.

Keywords: abortion, Interruption of pregnancy, Injuring the fetus, the right to life of the fetus, the New Criminal Code – Law no. 286 of 2009.

1. Importanța stabilirii vârstei sarcinii

Articolul de față analizează un aspect mai puțin dezbătut în discuțiile referitoare la avort și anume vârsta sarcinii până la care avortul ar trebui să fie incriminat, precum și modul în care poate fi determinată vârsta sarcinii. Problema stabilirii vârstei sarcinii este importantă, deoarece infracțiunea de Întrerupere a cursului sarcinii din noul Cod penal - Legea nr. 286/2009, publicată în M. Of. nr. 510 din 24 iulie 2009 - prevede că avortul este ilegal dacă vârsta sarcinii a depășit paisprezece săptămâni, conform art. 201, alin. 1, lit. c din noul Cod penal, care preia dispozițiile art. 185, alin. 1, lit. c din vechiul Cod penal - Legea nr. 15/1968, republicată în M. Of. nr. 65 din 16 aprilie 1997. Noile dispoziții legislative privind întreruperea cursului sarcinii sunt similare celor anterioare, cu unele diferențe, inclusiv referitoare la regimul sancționator [1]. Stabilirea vârstei sarcinii poate determina încadrarea unei fapte de avort în sfera ilicitului penal sau, dimpotrivă, o poate exclude din sfera penală. De asemenea, dezbaterile referitoare la vârsta sarcinii sunt importante pentru că aduc în

discuție problema delimitării temporale a sarcinii și a nașterii, ceea ce permite evidențierea diferențelor între infracțiuni precum Întreruperea cursului sarcinii (art. 201 din noul Cod penal), Vătămarea fătului (art. 202 din noul Cod penal), Violența în familie (art. 199 din noul Cod penal), Uciderea ori vătămarea nou-născutului săvârșită de către mamă (art. 200 din noul Cod penal).

În cele ce urmează vom analiza modul în care se poate stabili momentul inițial și momentul final al sarcinii, precum și consecințele identificării acestor momente.

2. Momentul inițial al sarcinii. Ipoteze. Consecințe

Cerința ca vârsta sarcinii să aibă sub paisprezece săptămâni pentru realizarea unui avort legal se explică prin faptul că, începând aproximativ cu cea de-a paisprezecea săptămână de sarcină, fătul, precum și anexele fetale, sunt dezvoltate suficient de mult, astfel încât realizarea unui avort implică un risc ridicat pentru femeia însărcinată [2]. Subliniem faptul că, fixând limita până la care avortul este permis la simpla cerere la paisprezece săptămâni de sarcină, legiuitorul alimentează opiniile conform cărora obiectul juridic principal al infracțiunii prin care se incriminează avortul este protejarea femeii însărcinate [3].

În ceea ce privește *momentul inițial* al sarcinii, din punct de vedere teoretic, o sarcină apare în momentul în care, în urma contopirii spermatozoidului cu ovulul, se formează oul (numit și zigot), ca urmare a fuzionării elementelor nucleare și citoplasmice [4]. Este însă imposibil să se determine cu exactitate care este momentul fecundării. Iar din punct de vedere practic este dificil să consideri că manoperele abortive propriu-zise pot acționa chiar din acest moment, deoarece oul, nefiind fixat de pereții uterului, este independent de organismul mamei. Totuși, în acest context putem analiza efectul pe care îl produc anumite substanțe și proceduri considerate contraceptive, care, de fapt, împiedică fixarea oului de pereții uterului (nidația). Astfel, se pune problema dacă nu cumva asemenea metode și substanțe pot fi considerate abortive, din moment ce întrerup cursul normal al sarcinii. De altfel, numeroși activiști anti-avort au încercat să obțină interzicerea utilizării unor asemenea procedee care împiedică nidația [5]. Dacă am considera că aceste procedee au caracter abortiv, atunci utilizarea lor ar avea de cele mai multe ori caracter ilegal, deoarece sunt realizate, de regulă, în afara instituțiilor medicale și de către persoane care nu sunt medici de specialitate. O asemenea interpretare, corectă din punct de vedere *formal*, ar duce însă la interzicerea utilizării tuturor procedeelelor contraceptive care împiedică nidația. De asemenea, dacă am lua în considerare această viziune, nimic nu ne-ar împiedica să considerăm că și substanțele anticoncepționale, care opresc ovulația femeilor, reprezintă metode abortive, deoarece opresc evoluția firească a mecanismelor care duc la apariția unei sarcini. Practic, *prin extensie, toate metodele contraceptive ar putea fi considerate ca fiind, în felul lor propriu, metode abortive*. O asemenea interpretare este însă exagerată.

Deși apreciem că, în esență, este corect să considerăm că împiedicarea nidației este o împiedicare a evoluției cursului sarcinii, credem că există anumite argumente care fac să nu fie luată în considerare, cel puțin din punct de vedere penal, această ipoteză. Astfel, cercetările din domeniul biologiei au arătat că, din totalul ovulelor fecundate, un număr relativ redus, de aproximativ o treime, pot, în condiții firești, să ducă la nașterea unor copii viabili. Restul fie nu duc la formarea unor zigoti viabili, fie nu se implantează în uter (în mod natural, fără vreo intervenție artificială), fie duc la avorturi patologice în luni mici de sarcină. Astfel, din punct de vedere biologic, puțini zigoti ajung efectiv să fie implantați în uter [6]. Atunci când se utilizează o metodă anticoncepțională care împiedică nidația, nu se poate ști dacă în mod natural acel ou nu s-ar fi implantat în uter. Astfel, există un dubiu asupra posibilității *reale* de

formare a unei sarcini viabile. Iar noi credem că acest dubiu trebuie interpretat în favoarea celor care utilizează asemenea metode, în baza principiului general de drept *in dubio pro reo*.

Subliniem însă faptul că, în doctrină, a fost sesizat aspectul sensibil privind utilizarea metodelor care împiedică nidația și s-a încercat găsirea unei soluții legislative care să scoată din sfera penalului asemenea proceduri. Astfel, în Germania, nu au semnificație penală actele abortive ale căror efecte s-au produs înainte de fixarea embrionului pe peretele uterului, conform art. 218, alin. 1 din Codul penal german [7].

Remarcăm faptul că este dificil să se vorbească despre provocarea intenționată a unui avort în primele săptămâni de sarcină. Până la implantarea oului în uter, nu se poate detecta prezența oului. Abia după nidație, modificările hormonale care au loc permit detectarea stării de sarcină, în primul rând de către femeia însărcinată. Totuși, în primele stadii de sarcină, modificările pot fi atât de subtile, încât nici chiar femeia să nu realizeze că este însărcinată. Pe măsura evoluției sarcinii, semnele devin din ce în ce mai vizibile, iar tehnicile medicale permit stabilirea cu certitudine a existenței unei sarcini. Ceea ce am vrut să subliniem este că perioada de debut a sarcinii contează mai puțin ca perioadă în care se realizează efectiv avortul, deoarece în această perioadă este dificil de constatat existența sarcinii. Stabilirea momentului de început al sarcinii contează însă în calcularea celor paisprezece săptămâni în care avortul este permis la simpla cerere.

Considerăm că legiuitorul penal a avut în vedere imposibilitatea de a stabili cu exactitate momentul fecundării și a luat în considerare sensul pe care medicina obstetrică și ginecologică îl dă în privința începutului sarcinii. Din punct de vedere medical, *durata sarcinii se calculează din prima zi a ultimei menstruații a femeii*. Acest mod de calculare a duratei sarcinii a fost consacrat la nivel internațional de către Organizația Mondială a Sănătății [8]. Este, evident, o convenție, pentru a putea avea un criteriu obiectiv, deoarece, așa cum am afirmat mai sus, nu se poate stabili cu certitudine când anume se produce fecundarea. Astfel, din punct de vedere medical, în calculul duratei sarcinii intră și o perioadă în care nu există încă o sarcină. Dacă are loc fecundația, ea se produce cel puțin la câteva zile după prima zi a ultimei menstruații, de regulă la aproximativ două săptămâni după această dată, când fertilitatea femeii este maximă. Credem că legiuitorul a avut în vedere interpretarea medicală și, de aceea, permite avortul la simpla cerere în primele paisprezece săptămâni de sarcină. Apreciem că intenția legiuitorului a fost să permită avortul în primul *trimestru efectiv* de sarcină, ceea ce înseamnă propriu-zis trei luni, adică *doisprezece* săptămâni de sarcină. În materializarea acestei intenții, s-a avut însă în vedere că sarcina efectivă începe de multe ori la aproximativ două săptămâni după momentul convențional ales de medicină pentru a calcula debutul sarcinii. Astfel, luând în considerare viziunea medicală, legiuitorul nostru a ales să permită avortul în primele paisprezece săptămâni de sarcină, calculate după convențiile medicale. În acest mod, întreruperea cursului sarcinii este permisă la simpla cerere a femeii însărcinate în primele 12 săptămâni (primele 3 luni) *efective* de sarcină.

3. Momentul final al sarcinii. Ipoteze. Consecințe

În ceea ce privește *momentul final* al sarcinii, acesta este important pentru a delimita infracțiunea de Întrerupere a cursului sarcinii de alte infracțiuni, precum Vătămarea fătului, Violența în familie, Uciderea ori vătămarea nou-născutului săvârșită de către mamă, Omorul sau Uciderea din culpă. Deși există controverse cu privire la dreptul la viață al fătului, este aproape unanim acceptat că, din momentul în care s-a născut, copilul are dreptul de a-și păstra viața [9]. Pare paradoxal, dar aceeași faptă de suprimare a vieții, săvârșită asupra unui făt imediat înainte de a se naște, respectiv asupra copilului, imediat după naștere, are încadrări

esențial diferite. De aceea, este important a se ști exact care este momentul în care se poate declara finalizat cursul sarcinii.

În stabilirea momentului final al sarcinii, au fost exprimate trei ipoteze. O primă ipoteză consideră că sarcina se termină o dată cu expulzarea fătului, deci la *sfârșitul* nașterii. Cea de-a doua ipoteză consideră că sarcina ia sfârșit *în momentul în care începe* procesul nașterii [10]. A treia ipoteză consideră sarcina finalizată *în momentul în care fătul devine viabil*, moment care, de regulă, are loc cu câteva săptămâni înainte de naștere.

3.1. *Ipoteza conform căreia sarcina se termină la sfârșitul nașterii*

Ipoteza care consideră că sarcina ia sfârșit *o dată cu expulsia fătului* are în vedere un criteriu *obiectiv*, acela al momentului în care fătul părăsește corpul mamei. Acest criteriu ia în considerare interpretarea literală a expresiei „curs al sarcinii”. Astfel, dacă sarcina este perioada de dezvoltare a fătului în interiorul corpului mamei, sfârșitul sarcinii apare în momentul în care este *evident* că fătul are o existență de sine stătătoare, în afara corpului mamei. Acest criteriu nu oferă însă un răspuns satisfăcător pentru anumite ipoteze. Astfel, dacă fătul, fiind expulzat, este încă legat de corpul mamei prin cordonul ombilical (placenta nefiind eliminată), apar dubii cu privire la autonomia fătului, ori tocmai autonomia acestuia este avută în vedere drept indiciu pentru finalizarea nașterii. În plus, ipoteza lasă în incertitudine perioada situată între ieșirea copilului din uter și ieșirea sa din corpul mamei (perioada de expulsie). În lumina vechiului Cod penal, adoptarea acestui punct de vedere referitor la momentul final al sarcinii ridică probleme cu privire la încadrarea penală a unor fapte culpabile săvârșite de personalul medical care asista la o naștere, înainte ca fătul să fi fost expulzat. Dacă fapta era considerată avort, nu ar fi fost infracțiune, deoarece avortul din culpă nu era incriminat. Noul Cod penal a acoperit din punct de vedere legal această perioadă, prin includerea infracțiunii de Vătămare a fătului [11].

3.2. *Ipoteza conform căreia sarcina se termină atunci când începe nașterea*

Cea de a doua ipoteză consideră că sarcina ia sfârșit *în momentul în care începe procesul nașterii*. Această opinie, adoptată de o parte a literaturii juridice europene [10], are avantajul de a acoperi, din punct de vedere penal, perioada nașterii, inclusiv perioada de expulsie. Astfel, în această concepție, din momentul declanșării nașterii, orice act comisiv sau omisiv ce duce la suprimarea vieții sau la lezarea sănătății fătului va fi o infracțiune contra persoanei. Apreciem că această ipoteză are la bază ceva mai mult decât simpla nevoie de a acoperi din punct de vedere penal perioada anterioară expulsiei totale a fătului. Credem că baza pentru o asemenea ipoteză este faptul că declanșarea procesului nașterii se produce atunci când fătul este pe deplin format, deci când este pregătit pentru viața extrauterină. Astfel, a considera că fătul este o ființă umană cu drepturi depline din momentul declanșării nașterii înseamnă a da efect realității biologice. De altfel, studiile din ultimii ani au demonstrat că nașterea este declanșată și de făt, care, prin anumiți hormoni specifici, stimulează organismul mamei să producă hormoni care declanșează nașterea [12]. Infracțiunea de Vătămare a fătului din noul Cod penal reprezintă o consacrare a acestei concepții, care consideră că procesul nașterii este diferit de sarcina propriu-zisă, fătul având un statut diferit în timpul sarcinii, respectiv în timpul nașterii.

În identificarea momentului final al cursului sarcinii, înțelegem ca proces diferit de naștere, în literatura de specialitate a fost emisă și ipoteza conform căreia sfârșitul sarcinii este momentul în care au apărut durerile nașterii [10]. Apreciem că o asemenea opinie nu corespunde realității desfășurării procesului nașterii. Durerile pot apărea cu ore sau zile înainte de nașterea propriu-zisă, fătul fiind încă dependent de corpul mamei. Noțiunea de *durere a nașterii* credem că are o sferă foarte largă de cuprindere, putând avea interpretări

subiective. Femeile percep diferit durerile nașterii. De asemenea, ceea ce în mod obișnuit se înțelege prin expresia *durere de naștere* este acea durere acută, resimțită de femeie cu relativ scurt timp înainte de naștere. Dar dureri de naștere pot fi și acele mici senzații de *disconfort* resimțite cu un timp ceva mai mare înainte de naștere, senzații care sunt, de fapt, contracții uterine care *fac parte* din procesul nașterii. Dacă am lua în considerare strict criteriul durerilor nașterii, asemenea mici senzații de disconfort nu ar avea semnificația finalizării cursului sarcinii, deși, în fapt, ele indică debutul acestui proces. Considerăm că manoperele abortive, exercitate după declanșarea unor dureri ale mamei și până la naștere, rămân sau nu în sfera faptelor de întrerupere a cursului sarcinii cu semnificația penală în funcție de situația concretă. De altfel, practica a arătat numeroase cazuri de nașteri care au avut loc *spontan*, fără ca mama să simtă dureri intense [13]. *Din aceste motive, considerăm că momentul final al sarcinii trebuie stabilit independent de analiza noțiunii de durere de naștere.* Asta nu înseamnă că respingem ipoteza conform căreia sarcina ia sfârșit o dată cu declanșarea nașterii; susținem doar că stabilirea momentului de sfârșit al sarcinii trebuie făcută pe baze obiective. asemenea repere obiective apreciem că pot fi determinate printr-o expertiză medico-legală a corpului femeii care a fost însărcinată. Astfel, se poate stabili că declanșarea propriu-zisă a nașterii a avut loc la un moment anterior declanșării durerilor considerate *de naștere*, astfel încât faptele considerate inițial de întrerupere a cursului sarcinii sunt, de fapt, acte de vătămare a fătului.

În cazul unei *nașteri prin cezariană*, în literatura juridică se apreciază că momentul final al sarcinii este cel în care medicul începe să taie abdomenul femeii însărcinate, în vederea scoaterii copilului [10]. Apreciem însă că această opinie nu acoperă și cazurile în care deja s-a declanșat procesul nașterii naturale, iar cezariana se suprapune peste modificările corporale specifice nașterii. Astfel, apreciem că manoperele abortive realizate anterior operației de cezariană (prin cezariană urmând să se scoată fătul mort din uter) pot fi încadrate ca Vătămare a fătului, dacă procesul nașterii naturale era deja început.

3.3. *Ipoteza conform căreia sarcina ia sfârșit în momentul în care fătul devine viabil*

Conform celei de-a treia ipoteze, a fost propus drept moment în care sarcina este finalizată *momentul în care fătul devine viabil*, deci momentul în care fătul ar putea supraviețui în afara corpului mamei [14]. Această ipoteză a fost consacrată de practica judiciară din Franța. Astfel, într-un caz în care un șofer a provocat vătămarea corporală a unei femei însărcinate și moartea fătului, o instanță din Franța l-a condamnat pe șofer pentru concurs între vătămare corporală față de femeie și ucidere din culpă față de făt. Instanța și-a motivat hotărârea prin faptul că fătul era deja viabil și, în plus, se stabilise o relație afectivă între femeia însărcinată și făt. Doctrina a interpretat această decizie în sensul că se consideră că nu există deosebiri de fond între copilul nou-născut și fătul *viabil* [15]. Observăm că, în acest caz, un element important în valorizarea fătului a fost atitudinea femeii însărcinate față de acesta. Într-un caz similar, o soluție asemănătoare au pronunțat și instanțele de judecată din Germania [16].

Apreciem că o asemenea ipoteză ar putea fi acceptată. În principiu, se consideră că nașterea este momentul în care fătul, devenit nou-născut, dobândește statutul de ființă umană cu drepturi depline. Dar, analizând în detaliu problema, observăm că ceea ce valorizăm noi aici este tocmai capacitatea fătului de a fi *autonom* față de corpul femeii însărcinate; această trăsătură îl face *subiect distinct* de drepturi. Există însă situații când nou-născuții, din diferite motive (naștere prematură sau diverse probleme medicale) nu pot trăi decât cu ajutorul aparatelor specializate. Acest fapt nu îi face mai puțin importanți decât un nou-născut care nu are nevoie de ajutorul tehnicii medicale pentru a supraviețui. Uciderea unui nou-născut care supraviețuiește cu ajutorul aparatelor medicale ar fi, fără îndoială, un omor. *Așadar, dacă valorizăm un nou-născut care nu e capabil să supraviețuiască singur, credem că ar trebui să*

valorizăm în mod egal și un făt care e capabil să supraviețuiască singur, deși nu este încă pus în situația de a trăi în afara corpului femeii însărcinate. Aceasta este o ipoteză interesantă și justificată, care, dacă ar fi consacrată, ar evidenția în mod clar interesul legiuitorului pentru făt.

În plus, precizăm că, din punctul de vedere al medicinei obstetrice, avortul reprezintă întreruperea cursului sarcinii până în luna a șasea de sarcină, adică atâta timp cât fătul nu este considerat viabil. După luna a șasea, întreruperea cursului sarcinii este denumită de obstetrică *naștere prematură*, fătul fiind considerat viabil [17]. Așadar, medicina oferă deja criterii obiective pe baza cărora se poate aprecia că fătul este sau nu viabil, criterii care ar putea fi preluate de dreptul penal.

Totuși, admitem că implementarea acestei idei s-ar lovi de o serie de dificultăți.

În primul rând, la nivel ideologic, ar fi, într-adevăr, o schimbare majoră față de concepția tradițională, iar asta ar face ca această ipoteză să fie dificil de acceptat.

În al doilea rând, ar fi greu de stabilit o limită obiectivă pentru aprecierea viabilității, deoarece feteșii au un ritm de dezvoltare diferit. Criteriile medicale, amintite mai sus, au, totuși, o finalitate diferită față de reglementările penale. Iar dacă s-ar consacra stabilirea limitei de viabilitate în funcție de fiecare situație concretă, s-ar crea premisele pentru abuzuri.

Efectele s-ar răsfrânge asupra posibilității efective de realizare a unui echilibru între dreptul femeii însărcinate de a alege și dreptul fătului. În condițiile date, drepturile fătului ar căpăta o pondere mai mare decât în prezent, ceea ce ar putea duce la o creștere și mai mare a drepturilor acestuia; s-ar putea considera că o asemenea atitudine încurajează inițiativele de înăsprire a regimului legal al avortului, fapt care credem că nu e de dorit.

Totuși, în ciuda dificultăților de implementare a unei asemenea ipoteze, apreciem că ideea ar putea să dobândească efecte juridice în anumite situații, asemănătoare cu cele consacrate de jurisprudența franceză și germană, din cazurile prezentate mai sus.

Trebuie însă *prudență* în stabilirea momentului dobândirii viabilității fătului, precum și în stabilirea momentului de debut al sarcinii și al celui de declanșare a nașterii, datorită consecințelor care se pot produce în plan ideologic și legislativ, precum și în privința încadrării juridice.

BIBLIOGRAFIE

[1]. Pentru amănunte referitoare la aplicarea legii penale mai favorabile a se vedea Maria Ioana Michinici / Mihai Dunea în Tudorel Toader, Maria Ioana Michinici, Anda Crișu-Ciocîntă, Mihai Dunea, Ruxandra Răducanu, Sebastian Rădulețu, *Noul Cod penal: comentarii pe articole*, Editura Hamangiu, București, 2014, pp. 19-24.

[2]. Valentin Iftenie, Alexandru Boroi, *Infrațiunile de lovire și vătămare a integrității corporale sau a sănătății. Cadrul juridic. Aspecte medico-legale*. Ed. Juridică, București, 2002, p. 64.

[3]. Pentru detalii, a se vedea Ancuța Elena Franț, „Obiectul juridic al infracțiunii de provocare ilegală a avortului”, în *Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași*, seria *Științe Juridice*, nr. I/2012, pp. 21-37.

[4]. Mihai Pricop, *Curs de obstetrică și ginecologie, vol. I: Obstetrica*, Ed. Institutul European, Iași, 2001, p. 22.

[5]. John C. Willke, Barbara H. Willke, *Avortul. Întrebări și răspunsuri. Să-i iubim pe amândoi!* Ed. Provita Media, București, 2007, p. 69.

[6]. Gregg Easterbrook, „Abortion and Brain Waves”, în Robert M. Baird, Stuart E. Rosenbaum, editori, *The Ethics of Abortion: pro-life vs. pro-choice*, ediția a treia, Prometheus Books, New York, 2001, p. 343.

- [7]. Codul penal german, formă electronică, text disponibil la adresa <http://www.iuscomp.org/gla/statutes/StGB.htm> (referință din 09.10.2014).
- [8]. International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems, tenth revision (ICD-10), volumul 2, ediția a II-a, World Health Organization, Geneva, p. 95, formă electronică, text disponibil la adresa http://www.who.int/classifications/icd/ICD-10_2nd_ed_volume2.pdf (referință din 09.10.2014).
- [9]. Pentru detalii, a se vedea Ancuța Elena Franț, „Probleme fundamentale în stabilirea statutului moral al avortului”, în *Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași*, seria *Științe Juridice*, nr. II/2011, pp. 13-34.
- [10]. Sergiu Bogdan, *Drept Penal. Partea Specială*, ediția a III-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2009, pp. 114-116.
- [11]. Pentru o analiză detaliată a infracțiunii de Vătămare a fătului a se vedea Sergiu Bogdan (coordonator), Doris Alina Șerban, George Zlati, *Noul Cod Penal. Partea Specială. Analize, explicații, comentarii. Perspectiva clujeană*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, pp. 81-92.
- [12]. Gheorghe Paladi, Olga Cernetchi, *Bazele obstetricii fiziologice: manual*, volumul I, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, CEP Medicina, Chișinău, 2006, pp. 329-330.
- [13]. Mina Minovici, *Tratat complet de medicină legală cu legislația și jurisprudența românească și streină, vol. II, Examenul și interpretarea faptelor medicale, Omul viu-moartea*, Atelierele Grafice SOCEC & Co., Societate Anonimă, București, 1930, pp. 436-438.
- [14]. Andreea Petruș, „Debutul protecției dreptului la viață”, în *Caiete de Drept Penal*, nr. 4/2006, p. 93.
- [15]. Radu Chiriță, „Dreptul constituțional la viață și dreptul penal” , în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Seria Jurisprudentia*, nr. 1/2002, p. 130.
- [16]. Vasile Dobrinou, Mihai Adrian Hotca, Mirela Gorunescu, Maxim Dobrinou, Ilie Pascu, Ioan Chiș, Costică Păun, Norel Neagu, Mircea Constantin Sinescu, *Noul Cod penal comentat. Vol. 2: Partea Specială*, Ediția a II-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p.92.
- [17]. Valentin Iftenie, Dan Dermengiu, *Medicină legală*, Ed. C.H. Beck, București, 2009, pp. 175-176.

Această lucrare a fost finanțată din contractul POSDRU/159/1.5/S/141699, proiect strategic ID 141699, cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.